

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
Fakulta sociálních věd
Institut mezinárodních studií

PROTOKOL O HODNOCENÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
(Posudek vedoucího)

Práci předložila studentka: Adéla Misařová
Název práce: Konec česko-německého soužití na Liberecku

Vedoucí práce: prof. PhDr. Jaroslav Kučera, CSc.

1. OBSAH A CÍL PRÁCE:

Tématem předložené práce je situace na Liberecku a především v samotném městě Liberci těsně po skončení války v období vyhnání a odsunu jeho německého obyvatelstva, které převratným způsobem změnilo demografickou a tím i společenskou a hospodářskou situaci v městě. Autorka se ptá, jakým způsobem se proměnil život Liberečanů po konci války. Kromě toho ji zaujalo, že přes skutečnost, že město musel opustit vysoký počet jeho německého obyvatelstva, v není Liberec "nechvalně známý masakry" (s. 5). Příčiny "poměrně 'klidného' průběhu vyhnání" se snaží identifikovat porovnáním situace v Liberci se situací v Brně a Olomouci.

Práce je přehledně členěna. Po krátkém seznámení zejména s tehdy nedávnou minulostí Liberce za první republiky a německé okupace, autorka zkoumá konce války na Liberecku a osvobození města a podrobně se věnuje "vyhnání" Němců z Liberecka a stručně skicuje i průběh potrestání místních exponentů nacistického režimu.

2. VĚCNÉ ZPRACOVÁNÍ:

Práce poměrně zdařilým způsobem sumarizuje stav historického výzkumu situace na Liberecku a v Liberci samotném v závěru války a v prvních měsících po jejím skončení a tím doplňuje zatím nepříliš početnou odbornou produkci na toto téma. Současně se na ní projevuje určité omezení dané právě poměrně malým počtem publikovaných titulů, o něž se mohla při své práci opírat. Krok nad tento rámeček by nutně vyžadoval archivní výzkum, ke kterému se ale autorka neodhodlala a který ani není od bakalářské práce požadován. Je proto škoda, že neprovedla důkladnější rešerši např. dobového regionálního tisku, která by snad mohla její práci v některých ohledech více obohatit o nové poznatky.

Jisté problémy lze mít s formulací badatelského záměru. Autorka sice chce zkoumat proměny života Liberečanů, ve skutečnosti ale má na mysli především německou část obyvatelstva města. A v jeho případě se soustředila především na proces vyhnání a odsunu (samostatnou kapitolu věnovala např. oblastnímu sběrnému středisku Liberec). Poválečnou každodennost v běžném slova smyslu (něco jako "život ve stínu odsunu") nezkoumá - snad to bylo cílem, snad to neumožnily zdroje. Poněkud nepřekvapivě proto k záměru zkoumat proměny života Liberečanů neformuluje žádný explicitní závěr.

O to více se věnuje problému klidnější či spořádanější situace v Liberci. Nicméně srovnání s Brnem a Olomoucí dopadá poněkud ploše, protože těmto objektům srovnání věnuje jen velmi schématickou pozornost. Navíc neprošlují zcela jasně, co srovnává, zdali masakry, jak praví v úvodu, či, jak to sama označuje později, průběh "vyhnání" či, jak říká na jiném místě, "akce proti německému obyvatelstvu" či "násilné excesy", jak se objevuje na dalším místě, aniž je tento pojem nějakým způsobem přiblížen. K divokým odsunům došlo ve všech třech městech, i když v různé intenzitě (nejmasovější i s nejvyšším počtem obětí zcela jistě v Brně). I část německých obyvatel Liberce ovšem byla, pokud vím, během června spontánně vyhnána na hranici u Harachova, kde je ale polské orgány odmítly vpustit na území, tehdy již byla pod polskou správou. Němci nakonec nějaký čas velmi improvizovaně tábořili kolem Harachova a sdíleli tak do jisté míry osud brněnských Němců v Pohořelicích. Tuto událost autorka vůbec nezmiňuje, zřejmě se jí dosavadní literatura zatím nevěnovala. K "masakrům" či "excesům" (jestli bychom tím rozuměli hromadnou exekuci či hromadná násilná vystoupení proti Němcům) nedošlo pokud známo v žádném z nich, i když brněnský pochod smrti počtem obětí řadu známých masakrů (Postoloprty, Žatec, Moštěnice, Ústí nad Labem) překonal. Situace se tak, jak zdá, lišila jen v nuancích, které by snad mohla osvětlit mnohem podrobněji a systematictější komparace.

3. FORMÁLNÍ A JAZYKOVÉ ZPRACOVÁNÍ:

Práce splňuje předepsané formální náležitosti, je napsána kultivovaným jazykem a obsahuje minimum gramatických a formulačních chyb či překlepů, jen výjimečně (např. na s. 31 chybí poznámka). Za zmínku stojí, že práce spíše na dolní hranici předepsaného rozsahu (32 stran včetně obsahu).

4. STRUČNÝ KOMENTÁŘ HODNOTITELE:

Pozitivní stránkou práce je samostatný přístup autorky, která se poctivě snaží samostatně a vlastními slovy rozvinout své úvahy. Kladem je rovněž zaměření na problém, kterému odborná literatura zatím nevěnovala příliš intenzivní pozornost. Slabší stránkou je koncepce práce. Výzkumná otázka ne zcela odpovídá vymezení tématu a srovnání situace na různých místech se situací v Liberci vyznívá značně hluše.

5. OTÁZKY A PŘIPOMÍNKY DOPORUČENÉ K BLIŽŠÍMU VYSVĚTLENÍ PŘI OBHAJOBĚ:

Vedle stanoviska ke shora uvedeným výhradám a námětům bych od autorky očekával vyjasnění tvrzení, že odsun Němců z Československa nakonec nebyl proveden v takovém rozsahu, jaký předpokládala postupimská dohoda (s. 21). Obsahovala dohoda samotná vůbec nějaká čísla? Zajímalo by mě též, co autorka přesně myslí formulací, že "ve společnosti stále převládal zájem na vysídlení a teze o kolektivní vině Němců před jejich potrestáním." (s. 25) Podobně vyžaduje osvětlení i formulace, že "Liberec byl mnohem více 'německý' než Olomouc, a tudíž kontakty Němců často přesahovaly pravomoci tehdejších nově zvolených politiků." (s. 29) - odhlédneme-li od toho, že v létě 1945 v Československu žádní "nově zvolení" politici vůbec nebyli.

6. DOPORUČENÍ / NEDOPORUČENÍ K OBHAJOBĚ A NAVRHOVANÁ ZNÁMKA

Přes všechny uvedené výhrady práce dokládá schopnost autorky samostatně a na odpovídající úrovni zpracovat odborné téma. Práce splňuje požadavky kladené na IMS FSV UK na bakalářskou práci, doporučuji ji k obhajobě a navrhuji klasifikovat jako "velmi dobrou".

19.8.2015

Jaroslav Kučera